

NEMZETI
AGRÁRGAZDASÁGI
KAMARA

A NEMZETI AGRÁRGAZDASÁGI KAMARA HAJDÚ-BIHAR VÁRMEGYEI SZERVEZET 2023. ÉVI BESZÁMOLÓJA

A BESZÁMOLÓ ELEMELI:

- I. A 2023-ban elindult új KAP támogatási rendszere
- II. Hajdú-Bihar vármegye növénytermesztése
- III. Gabonapiaci helyzetkép

I. 2023-BAN ELINDULT A 2023-2027. ÉVEK CIKLUSÁRA BEVEZETETT KÖZÖS AGRÁRPOLITIKA (KAP) ÚJ TÁMOGATÁSI SZABÁLYRENDSZERE

2023. január elsejétől életbe léptek az Európai Unióban, az új KAP támogatási rendszerek. Magyarország részéről a **Hazai Közös Agrárpolitika Stratégiai terv** 2021. decemberében Brüsszelben benyújtásra került. A terv keretein belül kellett megtervezni és felépíteni a közvetlen és a vidékfejlesztési támogatások rendszerét, célkitűzéseit úgy, hogy a leírt célok megfeleljenek az EU különféle stratégiáinak, irányelveinek (Zöld Megállapodás, Termőföldtől az asztalig, Biodiverzitás stratégia stb.), valamint a **gazdálkodók számára vonzóak és teljesíthetőek** legyenek a lehetőségek, így minél több forrás váljon lehívhatóvá számukra.

A korábbiakhoz képest jelentősebb szerepet kapott a fenntarthatóság az új agrárpolitika kialakításában, ugyanakkor a magyar kormány az intézkedések megalkotásakor és a nemzeti társfinanszírozás mértékének emelésével egyben arra is törekedett, hogy egyensúlyba kerüljenek a környezeti és versenyképességi szempontok.

Közvetlen támogatások

Az I. pillér teljes költségvetése 6,809 milliárd euró, azaz (365 forintos euróárfolyamon számolva) **2485 milliárd forint**. Ezen belül a közvetlen támogatásokra fordítható összeg 6,632 milliárd euró, azaz **2421 milliárd forint**, ami teljes egészében uniós forrásból érkezik.

A hazai KAP Stratégiai Tervben a „területalapú támogatásként” egy speciális rendszer, az ún. **zöld felépítmény** jött létre. Ez egy olyan egymásra épülő, komplex támogatási rendszer, amely a környezeti állapot javítását és a természeti erőforrások fenntartható használatát hivatott elősegíteni.

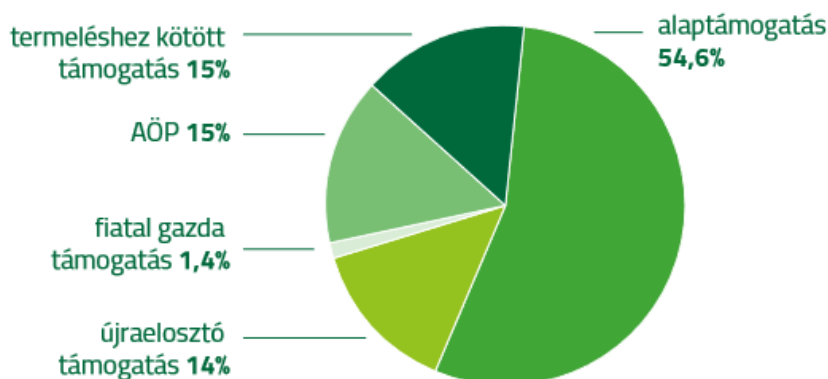
2023-tól a Kölcsönös Megfeleltetés némiképp átalakult a zöldítés egyes elemeinek a beépülésével, ez lett az ún. megerősített feltételességi rendszer vagy más néven **FELTÉTELESSÉG**. Ez az alapvető követelményrendszer minden területalapú támogatásra jogosult gazdálkodóra egyaránt vonatkozik.

Az 1200 ha alatti üzemméretű gazdaságok sávos mértékben kifizetett **újraelosztó támogatásban** is részesülnek.

Az egységes kérelmekben a fentieken túl a **termeléshez kötött** (növénykultúrákban és állatfajhoz kötött) támogatási formák, valamint a 40 év alatti **fiatal gazdák** támogatási jogcíme jelentősen emelt támogatási összeggel továbbra is igényelhetők.

Új elem a rendszerben a zöld felépítmény önként vállalható része az **AGRO-ÖKOLÓGIAI PROGRAM (AÖP)**, mely egy fix összegű, környezeti vállalásokat ösztönző támogatás, ami hektáralapon kerül kifizetésre. A kötelezettségvállalás időtartama 1 év. A mezőgazdasági üzemen belül minden tényleges hasznosítási módra (szántó, gyeplé, ültetvény) vonatkozóan legalább 2 pont értékű előírást szükséges választani, mely teljesítéséhez művelési áganként több vállalható tevékenység közül lehetséges választani, mely tevékenységek 1 vagy 2 pontot érnek. Az AÖP támogatási összegének lehívásához művelési áganként (szántó, ültetvény, gyeplé) teljes üzemi szinten 2-2-2 pontot érő tevékenységet kell vállalni és teljesíteni.

A közvetlen támogatások megoszlása:

Forrás: NAK

Pályázatos források:

A II. pilléres vidékfejlesztési célokra 7,922 milliárd euró, azaz **2891 milliárd** forint jut. Ebből uniós forrás 20,6%, 1,635 milliárd euró, azaz 597 milliárd forint. A fennmaradó **79,4%-át - kormányzati döntés alapján - hazai forrásból fedezik**, amelynek teljes összege a következő 5 évre 6,287 milliárd euró, azaz 2294 milliárd forint. A példátlan mértékű, maximálisan nyújtható hazai társfinanszírozás alkalmazásával a magyar kormány célja a vidékfejlesztési források háromszorosára növelése, ezáltal pedig a hazai agrárium további nagyfokú fejlesztése.

A vidékfejlesztési támogatások három csoportra oszthatók fel:

1. **Gazdaságfejlesztési beavatkozások:** gazdasági fejlődést szolgáló szakpolitikai célok elérésére a KAP II. pillér 51%-a fordítható. Ezen belül több mint 400 milliárd forint fejlesztési forrás kihelyezése tervezett az élelmiszeripari ágazat számára, tehát továbbra is prioritás a hazai

élelmiszeripari ágazat fejlesztése. Az előző ciklushoz képest négyszeresére emelkedett az elérhető támogatási összeg.

- Zöld beavatkozások:** az európai uniós források vidékfejlesztési részének közel 75%-a környezeti- és klímacélokat támogat. A 80%-os nemzeti kiegészítő forrást is tartalmazó teljes borítéknak pedig mintegy 36%-a lesz zöld. Az Agro-ökológiai Programon (AÖP) túl továbbra is támogatott lesz a Natura 2000 erdő és gyepterületek fenntartása, az állati és növényi génmegőrzés, valamint az állatjóléti támogatások is folytatódnak. Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) és az ökológiai gazdálkodást támogató (ÖKO) kifizetések is megmaradnak, valamint az erdészeti ágazat továbbra is támogatott lesz, hiszen fontos célkitűzésként tekintünk az erdőterületek növelésére és az erdők minőségének javítására. A forrásnövekedés másfélszeres 2014-2020. időszakához képest.
- Megújuló vidék beavatkozásai:** a vidéki közösségek megszokott vidékfejlesztési támogatásai mellett kiemelt figyelem irányul a mezőgazdaságban a tudásátadás fejlesztésére és az egész élelmiszergazdaság vonatkozásában az innováció elősegítését szolgáló támogatásokra. Az előző időszakhoz képest 1,26-szoros a forrásnövekedés.

Gazdák tájékoztatása az új KAP-ról Hajdú-Bihar vármegyében

Az új agrártámogatási rendszerről már kora tavasztól kezdve a téli gazdaestéken, fórumainkon, csoportos tájékoztatóinkon széles körben tartottunk előadásokat. 2022. november-december hónapokban, illetve a 2023. évi egységes kérelmek beadásának megkezdéséig (ápr. 20.) a véglegessé vált KAP előírásairól a gazdákat egyéni megbeszéléseken is tájékoztatták a falugazdászok az adott gazdaság lehetőségeit megvizsgálva, hogy a gazdák minél jobban átlássák az új támogatási formákat.

Az új támogatási rendszerben a falugazdászoknak is új feladataik jelentek meg

A januárban megjelent, „A Közös Agrárpolitikából és a nemzeti költségvetésből biztosított agrártámogatások igénybevételeivel összefüggő elektronikus kérelmek benyújtását elősegítő kamarai meghatalmazásokkal kapcsolatos szabályokról” szóló 1/2023. (I. 12.) AM rendeletben foglalt szabályok értelmében a 2023. január 15. napjáig létrejött (rég típusú) kamarai meghatalmazások 2023. január 31. napján hatályukat veszítették a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási szerv eljárásaiban. Ezért a falugazdászok 2023. február 1-jétől **új kamarai meghatalmazásokat kötöttek** minden támogatást igénylő gazdálkodóval.

2023-tól az egységes kérelem és jogcímei esetén **kötelezővé vált a teljes elektronikus kapcsolattartás**; a kérelem benyújtásától az esetleges fellebbezések/kifogások benyújtásáig kizárólag elektronikus úton lehet iratot benyújtani. A Kincstár a döntéseket, dokumentumokat, jegyzőkönyveket elektronikus úton, az ügyfél ügyfélkapujára és meghatalmazottja részére (falugazdászok esetében a NAK hivatali kapujára) küldi meg.

2023. április 20-án indult az **Egységes kérelmek beadása**. Az eddig megszokott, a gazdák és a falugazdászok eddigi rutinos kérelembenyújtása **idén lassabb volt**, hiszen a gazdák nagy része a **falugazdászok szakmai segítségét várta** abban, hogy milyen vetésszerkezettel, milyen többletvállalással lehet a gazdaságban nagyobb támogatást elérni, valamint az ezért vállalt többletfeltételeket is át kellett beszélniük.

Országosan 165 ezer gazdálkodó adott be egységes kérelmet, közülük 62 ezren léptek be az **AÖP-be összesen 4 millió hektárral**, ami a mezőgazdasági területek négyötöde. A gazdáknak kevesebb mint fele vesz részt a programban, azaz jellemzően a nagyobb területekkel rendelkező gazdálkodók igényelték. Vármegyénkben a megszokott, kb. 16.900 db egységes kérelemből 10.759 db a falugazdászok keresztül került beadásra, az általuk benyújtott kérelmekből 3.118 gazdálkodó vállalt AÖP előírást gazdaságukban, összesen 83.731 ha területen.

Az új AÖP keretén belül mind országosan, mind a vármegyében a szántó területen a legnagyobb területen tett vállalás a terménydiverzifikáció volt, második helyen a mikrobiológiai készítmények alkalmazása, harmadik a talaj/növénykondicionáló szerek alkalmazása állt. (Választható vállalás volt még forgatás nélküli talajművelés, talajtakarás tárgyvető követő február 28-ig, ökológiai jelentőségű területek kijelölése 10% mértékben, táblaméretkorlátozás 50 ha feletti gazdaságokban, méhekre veszélyes szerek használati tilalma, karbamid műtrágya használata.)

Az ún. **derogációs terület jelölési lehetőség** az élelmiszertermelés biztonsága érdekében a vetésváltás alól adott felmentést 2023-ban. Derogációs parlagterületként volt jelölhető élelmiszercélú növény kultúra táblája - kivételt képeztek a kukorica és szója táblák. Az így jelölt területek megfeleltek a helyes mezőgazdasági és környezeti állapot szabályai szerinti kötelező parlagon tartandó területként.

A MÁK eddigi első ellenőrzési eljárásait - az eddigi adategyeztetés folyamatát - **idén felváltotta az egyeztetés**. A 2023. évi EK-hoz kapcsolódó támogatások kapcsán július elején elindult a Magyar Államkincstár (MÁK) részéről az út típusú egyeztetésre felszólító végzések megküldése, melyek kézhezvételétől számított 9 napon belül volt csak lehetőség a szankciómentes javításokra bizonyos jogcímei esetében (főként a pályázatos kifizetések igénylése eseteiben), míg az alaptámogatás, a kiegészítő támogatások, az AÖP, 40 év alatti fiatal gazdák és a termeléshez kötött támogatások jogcímeiben legkésőbb 2023. szeptember 29-ig lehetett az egyeztetést szankciómentesen végrehajtani. Szeptember 29-ig falugazdászaink 1489 db egyeztető végzést ügyintéztek.

Szintén újonnan vezette be a MÁK az ún. **TMR végzések** kiküldését. A végzésekben adminisztratív meg nem felelések vagy a műholdfelvételek által detektált eltérések feloldását kérte a Kincstár a kérelmező gazdától. A Sentinel műhold felvételeinek elemzésével végzett ellenőrzéseket, melyek során a gazdálkodók háromféle esetben kaptak értesítést potenciális meg nem felelésekről:

- ha a termesztett növénykultúra eltér az igényléstől,
- ha a mezőgazdasági táblán inhomogén (többféle) növényi felszínborítás jeleit találta,
- ha nem támogatható terület jelenlétére derült fény.

Főszabály szerint 2023. szeptember 29-ig, a 2023. előtt indult korábbi felhívások esetében pedig 9 napos határidővel a jelzett problémák az Egységes Kérelem felületén szankciómentesen kijavíthatóak voltak adatváltozás benyújtásával, vagy **mobilGAZDA alkalmazáson** keresztül saját, vagy a falugazdász segítségével készített georeferált kép beküldésével. Vármegyénkben 139 db TMR végzést oldottak meg a falugazdászok. A mobilGAZDA a MÁK által okos eszközökre kifejlesztett alkalmazása, mely mind a termelők, mind a falugazdászok, mind pedig a Kincstár számára előnyös, gyorsítja és könnyíti az ügyintézést. Használatával valós időben és közvetlenebb kommunikációs csatornán keresztül lehet a kérelemkezelést végezni. A dinamikusabb ügyintézésen túl kevesebb helyszíni ellenőrzést is jelenthet a gazdálkodók számára az applikáció megfelelő használata. A **georeferált fotó** a mobilgazda applikációval készíthető, mely fotón a rendszer a GPS koordinátáknak és az időpontnak a képhez rögzítésével térben és időben hiteles fotókat küld a kérelemhez csatolva.

2023-ban elindult az elektronikus gazdálkodási napló (eGN) vezetési kötelezettség

Az egységes kérelemben igényelhető jogcímek, továbbá egyes pályázati jogcímek támogatási feltételként írják elő az eGN vezetését. A eGN 2023-tól integrálja (az eddig papír alapon vezetett) gazdálkodási naplót, a hatóságok részére nyújtandó adatszolgáltatási kötelezettséget; megszűnik az eddig ÁNYK-ban beküldött WEB GN az AKG, ÖKO, NATURA 2000 területtel rendelkezők részére, megszűnt a permetezési napló külön történő vezetése és a nitrát adatszolgáltatás is ebben teljesítendő. A gazdálkodási napló adattartalmát a Kincstár a támogatási feltételek ellenőrzése során elkéri, illetve ellenőrzi.

A 2023. évben a naprakész gazdálkodási naplót papír alapon vagy elektronikusan is lehet vezetni, de legkésőbb 2024. január 31-ig a NÉBIH elektronikus gazdálkodási napló felületén rögzíteni kell és be kell nyújtani. A NÉBIH elektronikus gazdálkodási napló rendszerébe integrálódik az elektronikus permetezési napló is; szabályok szerint a 10 hektárnál nagyobb összterületen gazdálkodóknak 24 órán belül be kell jelenteniük a szántóföldi kultúrákban végzett rovarölő szeres kezeléseket. Minden más esetben a 2023. évi kezelések összesítésével 2024. január 31-ig kell majd eleget tenniük az érintetteknek.

Az alábbi támogatási jogcímek esetében kell eGN-t vezetni és benyújtani:

- ✓ **AÖP-öt vállaló gazdálkodók**
- ✓ **Termeléshez kötött** támogatásokat igénybe vevő gazdálkodók
- ✓ **Növényvédelmi kezeléseket** alkalmazó gazdálkodók
- ✓ **AKG és ÖKO** területtel rendelkező gazdálkodók
- ✓ **NATURA 2000** területtel rendelkező gazdálkodók
- ✓ A HMKÁ8 nem termelő tájképi elemekre és területekre vonatkozó minimális arányt **nitrogénmegkötő növényekkel vagy ökológiai másodvetéssel teljesítő gazdálkodók**
- ✓ **Nitrátérzékeny** területen gazdálkodók
- ✓ **Állattartó** gazdálkodók
- ✓ **Erózióérzékeny** területen gazdálkodók
- ✓ **és többféle VP pályázat is előírja a naplóvezetést**

A falugazdászok segítséget nyújtanak a naplóvezetésre kötelezett gazdáknak; csoportos tájékoztatókat, képzéseket tartanak részükre.

A NAK Hajdú-Bihar Vármegyei Igazgatóságon **elindult fizetős szolgáltatásként az eGN készítés**, mely szolgáltatás szerződéskötést követően a falugazdászoknál korlátozott számban igénybevehető.

II. HAJDÚ-BIHAR VÁRMEGYE NÖVÉNYTERMESZTÉSE

A 2022-es történelmi aszályban az Alföldön a kukoricatermés szinte teljes mértékben megsemmisült, és a napraforgóban is termés kiesést okozott. Az aszálytól félve, a kukorica újbóli megsemmisülésétől, illetve jelentős termés eredmény csökkenésétől tartva a gazdálkodók növelték az őszi kalászosok vetésterületét, ez azonban természetesen a tavaszi vetésű kukorica és a napraforgó vetésterületének csökkenésével járt. Országosan a kukorica vetésterülete 20,7 %-kal, vármegyénkben 28,0 %-kal csökkent, a napraforgóé országosan 1,9 %-kal, vármegyénkben 6,6 %-kal lett kevesebb.

Az őszi és tavaszi kalászos kultúrák területei szinte kivétel nélkül növekedtek.

Míg országosan a csemegekukorica és a szója vetésterülete csökkenést mutat, Hajdú-Biharban a vetési kedv nem csökkent, e kultúrák kis növekedést mutatnak.

A zöldborsó és a cukorrépa területe mind országosan, mind megyénkben növekedett.

A burgonyatermesztés azonban évek óta csökkenő tendenciát mutat, a burgonya vetőgumók minősége és az itteni egyre szárazabb, melegebb klíma nem kedvez a növénynek. Megfelelő terméseredményt csak öntözött körülmények között tud produkálni.

Megnevezés	Országos		Növekedés vagy	Hajdú-Bihar		Növekedés vagy	Megyei vetésterület az országos terület %-ában
	vetésterület		csökkenés	vetésterület		csökkenés	
	2023	2022	2022-höz képest	2023	2022	2022-höz képest	
	(ha)	(ha)	(%)	(ha)	(ha)	(%)	
Őszi búza	1 007 583	932 171	8,1	66 608	58 121	14,6	6,6
Őszi árpa	397 857	312 730	27,2	19 249	11 223	71,5	4,8
Rozs	45 079	32 417	39,1	2 342	1 212	93,2	5,2
Triticale	84 400	67 031	25,9	5 853	4 544	28,8	6,9
Tavaszi árpa	18 641	20 562	-9,3	319	274	16,4	1,7
Zab	18 883	20 612	-8,4	1 622	1 306	24,2	8,6
Őszi káposztarepce	188 911	205 568	-8,1	4 797	2 496	92,2	2,5
Napraforgó	676 537	689 774	-1,9	61 457	65 799	-6,6	9,1
Kukorica	746 332	941 603	-20,7	65 514	90 969	-28,0	8,8
Csemegekukorica	25 928	27 336	-5,2	10 519	10 363	1,5	40,6
Szója	58 387	67 636	-13,7	609	581	4,8	1,0
Zöldborsó	18 852	17 971	4,9	4 618	4 132	11,8	24,5
Burgonya	5 859	6 407	-8,6	159	193	-17,6	2,7
Cukorrépa	14 783	9 741	51,8	805	400	101,3	5,4

Forrás: NAK

A 2022. rendkívüli aszályos évet követő 2023. évi csapadékos tavasz után a gazdák reménykedtek, igen jó, egyesek rekordtermést vártak.

Kalászosok:

A tavaszi csapadékos-viharos időjárásban a kalászos táblák egyharmada megdőlt, termés kiesést, nehezebb betakaríthatóságot eredményezett. A párás időjárás gombabetegségeket okozott, melynek következtében a kalászos fajok esetében a kalászosok felső negyedében nem telítődött szem, a kalász teljes hossza nem adott termést. A búza átlaga a megyében tág határok között szórt: 4-9 t/ha eredmények voltak. A búza minőséggel gondok voltak, 30%-a étkezési minőségű, 70 %-a takarmány minőségű.

Napraforgó:

A termésátlaga 2,8-4,5 t/ha közötti volt. Sok esetben problémát okozott a vegetációs időszak csapadékos időjárása miatt a nagy mértékű gyomosodás.

Kukorica:

A kukorica betakarítása jelenleg kb. 80 %-os mértékű. A termésátlaga jól alakul, a vármegyében általában 7-10 tonna között mozog, de van 4 t/ha terület, és öntözött táblákon elérte a 14 t/ha eredményt.

Burgonya:

Sokan idén is panaszokdtak a vetőgumó rossz minőségére. Egyre több gazdálkodó hagy fel a termesztésével. Az ország már most sem önellátó burgonyából, importból a lengyel a legjellemzőbb.

Cukorrépa:

A cukorrépa betakarítása elkezdődött. Sajnos Hajdúszoboszló térségében erős *Macrophomina* gombafertőzés okozott teljes megsemmisülést több 10 ha-on, betakarítása után pár nap alatt a gombafertőzés megrohasztotta az összetermést. A termés idén közepes, kb. 75 t/ha, a betakarítási munkák zöme október végére marad.

Szója:

Minősége jó lett, terméseredménye átlagos.

Főbb növénykultúrák termésátlagai

Növényfaj	HAJDÚ-BIHAR MEGYEI EREDMÉNYEK 2014-2023.									
	2023.	2022.	2021.	2020.	2019.	2018.	2017.	2016.	2015.	2014.
	(t/ha)	(t/ha)	(t/ha)	(t/ha)	(t/ha)	(t/ha)	(t/ha)	(t/ha)	(t/ha)	(t/ha)
Kukorica	8,89*	1,82	6,04	9,53	8,36	7,98	6,7	7,49	6,21	7
Napraforgó	3,30	1,78	2,60	2,94	3,15	3,29	3,22	3,19	3,39	2,87
Őszi búza	6,79	3,23	5,91	5,58	5,24	5,38	5,82	5,64	5,16	5,05
Őszi árpa	3,27	3,04	6,44	6,03	5,41	4,62	5,1	5,36	5,13	4,53
Triticale	5,86	2,55	4,45	5,58	4,35	4,39	4,71	4,76	4,43	4,78
Repce	3,30	2,05	2,73	2,95	3,1	3,27	2,9	3,11	2,47	2,85
Zab	4,16	1,69	3,23	3,18	2,89	2,95	3,81	3,2	3,42	2,92
Rozs	4,64	2,24	3,18	3,60	3,12	3,1	3,11	3,2	3,06	2,34
Cukorrépa	74,13*	73,00	53,92	67,25	68,36	64,8	67	67,96	60,66	65
Szója	2,92	0,94	2,66	2,90	2,56	2,61	2,63	2,72	1,47	3,09
Tavaszi árpa	5,24	2,30	4,45	4,54	3,82	3,73	4,45	4,04	4,07	3,9
Burgonya	21,78	18,59	25,00	26,40	23,95	22,1	26	24,89	22,53	30,41

*: 2023. okt. 17-i adat, mely kultúra még nem rendelkezik ebben az időpontban végleges adattal, a teljes megyei vetésterület még nincs betakarítva

Forrás: NAK

Problémák:

Az ukrán-orosz háborús helyzet indukálta felvásárlási árak 2022-ben a terményárak magasra szöktek, majd év végére összeomlottak. Az árak azóta és 2023-ban is a 2021. évi értékesítési árak szintjén mozognak. Kereslet nincs szinte semmi iránt, kivételt képez a kiváló malmi minőségű búza. A gazdák egy része a 2022-es aszály és a jelenlegi eladhatatlan termények, illetve alacsony felvásárlási ára miatt **likviditási gondokkal** küzdenek.

A **pocok fertőzés** 2023-ban országosan óriási mértéket öltött. Vármegyében a 82 település közül 67 településen invázió van – 54 településen jelentős, 14 településen mérsékelt az invázió -, 14 településen nem tapasztalható a szokásosnál nagyobb kártétel.

A jelentősen fertőzött területeken a pockok a kikelő őszi vetésű kultúrákat tövig rágják, majd a gyökereket is megrágnak, ezzel a növény teljes pusztulását okozva. Jellemzően a lucernatáblákon, de az őszi vetésű és kikelő kalászos kultúrákban és az őszi káposztarepcében is jelentős pusztítást okoznak.

A gazdák vegyszeres úton, valamint a talajművelési mód megválasztásával és időzítésével is igyekeznek a pockok létszámát gyéríteni (a járatok kiforgatásával a pockok ilyen hűvös éjszéken, fagyközeli hőmérsékleten tüdőgyulladásban pár napon belül elpusztulnak, a járatokban elvermelődött állatok pedig lenn maradnak elzárva) , mely a gazdaságokban többletköltséget okoz. Azonban az ilyen mértékű gradációhoz nem lesz elegendő az agrotechnikai beavatkozás.

III. GABONAPIACI HELYZETKÉP

A 2022. óta tartó orosz-ukrán háború, az Ukrajnának biztosított teljes vámmentesség, a szállítási útvonalak megváltozása a **világ gabonapiaci helyzetét teljesen felborította**.

Kénytelenek vagyunk tudomásul venni, hogy az orosz és az ukrán gabona terítette az eddigi európai termelők exportpiacait. A helyzet komoly pénzügyi problémát jelent a mindennapokban, hiszen egyszerre jelent piacvesztést és jövedelemkiesést. Az értékesítési árak visszaestek a 2021. évihez, de az input anyag árak – még ha mérséklődtek is - azok nem a 2021-es szinten vannak.

A NAK Hajdú-Bihar Vármegyei Igazgatósága több fórumot, eseményt, egyeztetést szervezett, mely a gabonapiaci átrendeződés problémakörével foglalkozott. **Az események konklúziói az alábbiakban foglalhatók össze:**

- A tavalyi aszályos év miatt a gazdálkodók nehéz anyagi helyzettel indultak neki a 2023-as esztendőnek. A 2022. őszén megkezdődött ukrán gabona beáramlása az európai, köztük a magyar piacokra, mely eddig nem tapasztalt kedvezőtlen helyzet elé állította a magyar termelőket.
- A világ gabonatermelése folyamatosan nő, 2290 millió tonna, Magyarországon az idén mintegy 20 millió tonna gabona termelt. Ebből a búzatermés a világon 290 millió, míg Magyarországon 5,6 millió tonna. A világ búzaexportjának egynegyedét tavaly Oroszország és Ukrajna adta.
- A háború 2022. februári kitörése után 2022. júliusában indult újra az ukrán export, melynek 12%-a Afrikába, de új piacként 40 %-a az EU országokba indult. A gabona, főként a kukorica nem ment tovább a célországokba, az EU tagállamaiban maradtak beraktározva, így ezekben az országokban telítődést okoztak. 2023. januárjában már világossá vált, hogy a helyi gazdálkodók nem tudtak versenyképesek maradni az ukrán gabonaárakkal, melyek lefelé hajtották az árakat. 2023. szeptember 15-ig az ukrán gabonára és olajos növényekre behozatali tilalom volt érvényben, melyet az Európai Bizottság nem hosszabbított meg.
- A 2022-ben a gabonaexport engedélyhez kötés intézkedés bevezetése során 30 napra kapták a szállítási engedélyeket az exportőrök, azonban ez idő alatt jelentős olasz piacot veszített az ország, melyet már szinte lehetetlen visszaszerezni. Az exportálás jelenleg folyamatos, de nem elég gyors az üteme.
- A 2022-ben beáramló olcsó ukrán kukoricából még jelenleg is sok gabonarakárban van felhalmozódva. Szinte eladhatatlan, a vásárlási összegnél jóval alacsonyabb áron lehetne értékesíteni jelenleg, illetve további probléma, hogy a tételek között jelentős aflatoxin fertőzés is volt.

Gabonatároló kapacitás felmérése

Az őszi betakarítási munkák megkezdése előtt a jelenlegi nehéz piaci helyzetben kiemelten fontos volt, hogy megfelelő információ álljon az agrártárca rendelkezésére a **raktárkapacitásokról**, ezért a NAK, a MAGOSZ és a GOSZ közös felmérést készített az Agrárminisztérium felkérésére. A falugazdászok a vármegyében megkeresték a gabonaraktárakat üzemeltetőket, és közülük 110 db gabonatároló adatszolgáltatása alapján az alábbi összesítés készült:

A válaszadók össz tárolókapacitása	1.402.100 tonna
2023. szept. 15-én szabad raktárkapacitás:	529.600 tonna
Szabad kapacitás a reprezentatív felmérés alapján:	38 %

A betakarítási jelentések alapján – a búza, napraforgó betakarítása és betárolása után – a kukorica jelenleg kb. 80 %-os betakarítottági állapotában a megyében raktározási gondok nincsenek. Kistérségre, lokálisan jellemző 1-2 napos szárító kapacitás hiány miatti beszállítás leállások, valamint raktártelítettség miatti tovább szállítások előfordulnak.

A jelenlegi nem súlyos helyzet azonban betudható sajnos annak is, hogy a termelők egy része a 2022. évi aszálygondok, és a 2023. évi alacsony felvásárlási árak miatt likviditási gondokkal küzd, és nem raktározta be a terményt, hanem nyomott áron, betakarítást követően – „kombájn alól” kényszerértékesítettek.

Kukoricatermelők kompenzációs támogatása

Az Ukrajnából származó kukorica megnövekedett behozatala miatt a mezőgazdasági termelőket érintő gazdasági veszteség kompenzációjáról szóló 53/2023. (IX. 13.) AM rendelet alapján, a 2022. évi egységes kérelmében bejelentett területekre vonatkozóan, a kukoricatermelők által elszenvedett gazdasági veszteségek részbeni kompenzációja céljából rendkívüli, 16 millió eurós támogatási keretösszeg erejéig vissza nem térítendő uniós támogatás igénybevételére volt lehetőség 2023. okt. 1-15. között.

A támogatásban a kis- és közepes gazdaságok részesülhetnek; jogosult volt az a termelő, aki 2022. évi egységes kérelme alapján a legfeljebb 500 hektár nagyságú egységes területalapú támogatási kérelmére jóváhagyott területen belüli legfeljebb 100 hektár kukorica termőterületre kért támogatást, valamint 2023. május 15. és szeptember 15. között legalább 10 tonna kukorica értékesítése igazolható módon megtörtént. A támogatás hektáralapon lesz elosztva és kifizetve az igénylők között.

Debrecen, 2023. október 20.

NEMZETI
AGRÁRGAZDASÁGI
KAMARA

Készítette:

Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
Hajdú-Bihar Megyei Igazgatóság